

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАВДИНА

Брой 21 • год. ХСV • 11 ноември 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ЗА ПРАВДИНИ С МЕЧ И ОГЪН

Преди 120 години на 12 май 1896 г. Петър и Никола Драгулеви, капитан Петко Киряков и други тракийци основаха във Варна тракийското емигрантско дружество „Странджа“. В устава на дружеството било предвидено то да има свой вестник. Основателите разбирали, че трябвало да избързат с издаването на вестника, „за да ни видят, кои сме, какви сме и какво искаме“. В книгата „Тракийският въпрос и тракийското движение в България“ проф. д-р Иван Филчев пише: „Забележителен успех на дружеството е своевременното издаване на собствен печатан орган под същото име – вестник „Странджа“. Затова настоятелството се е подготвило своевременно. Известно е, че на 20 май 1896 г. ръководството излиза с писмена молба – „пожертвователен лист“, към приятелите и съотечествениците на дружество „Странджа“, да го подпомогнат с парични средства. Подчертава се, че щедрите пожертвувания ще бъдат предмет на особена признателност от членовете на дружеството и от потомците. В запазенния списък на дарителите личат имената на Петър Драгулев, Манол Ковачев, Петко Киряков и други внесли до 20 златни лева, а общата сума е 140 лв.“

Програмният брой на в. „Странджа“ излиза на 25 май 1896 г. с редактор Петър Глушков. В него се заявява, че дружество „Странджа“ като колективна единица няма да се занимава с партизанство, като от огън ще се пази от него и „ще полага всички усилия да създаде от членовете си личности с патриотически добродетели“. Вестникът излиза всяка събота до септември 1899 година. Неговото мото отначало е: „Духовна и политическа свобода се придобива чрез нравствено и умствено

120 години от излизането на вестник „Странджа“

развитие на народите“. По-късно от 27 брой мотото е: „Правдини се постигат чрез революцията – с меч и огън“. Това показва и еволюцията в организацията. Така вестникът стои близо до революционната тракийска организация. Негови редактори за тези три години са Петър Глушков, Никола и Петър Драгулеви, Артур Сюкязов и Ю. Н. Пекарев. Печатат го в печатницата на Христо Н. Войников и на Кънчо Николов в тираж 1500. Активна помощ и подкрепа за отпечатването на вестникът получава от Пейтич Пасторов, предприемач от Малко Търново, живеещ във Варна. „Странджа“ е списван на изискан български език и разполага с широка информативна и дописническа мрежа от всички български земи под

турска власт, най-вече от Тракия и Македония. Вестникът се приема с голямо удоволствие от цялата одринска емиграция и бързо прониква и в поробените земи – в Малкотърновско, Лозенградско и Бунархисарско.

Ръководители на дружество „Странджа“, които тогава се наричали настоятелство, били: председател Петър Д. Драгулев; подпредседатели – капитан Петко Киряков и Манол Ковачев; деловодител – Никола Тодоров, касиер – Градю Петров; членове – Григор Ланджев, Димо Стоянов, Радослав Попов, Петър Стамов, Михаил Ковчазов, Димитър Ковачев и Яни Ялъмов.

Девизът на дружеството и вестник „Странджа“ бил за мирно подпомагане и културно-просветно изди-

гане на емигрантите тук, в България, и на сънародниците им в Източна Тракия. Всеки обаче живеел със съзнанието, че всичко, което се прави, е за освобождението на Родината. В бр. 8 от 25 юли вестникът публикува уводна статия „Какво трябва да ни въодушевява?“. В нея се подчертава, че твърде често се говори за „отечество“, „свобода“, „революция“ – това са високи и свещени идеали. Но робът не ще думи, а иска дела. Трябва да се вдъхновяваме от искреното желание да помогнем на своето отечество. Не да се ръководим от лични материални облаги, а да служим искрено и предано до саможертва.

След като се откриват клонове на дружеството „Странджа“ в Бургас и Пловдив, а също така в Айтос, Анхило, Ямбол, Хасково, Хвойна-Орхово, Карнобат, Шумен, Стара Загора, Широка лъка, Казанлък, Провадия, Смолян и др. се стига до конгреса в Бургас – във вестник „Странджа“ представен като „Първият конгрес на емигрантите и преселниците от Южна Тракия (Одринския вилает)“. Заседанията на конгреса се провели на 19, 20 и 21 януари и били тайни. Решенията на конгреса станали известни чрез в. „Странджа“. Вестникът предизвикал възторг в Източна Тракия. Грамотните го четели, а неграмотните просто опипвали страниците, защото повечето от тях за пръв път виждали вестник изобщо.

Според Димитър Войников („Българите в най-източната част на Балканския полуостров – Източна Тракия“) пропагандата от началото на деветдесетте години, която родила идеята за свободата на Тракия, основаването и разрастването на дружество „Странджа“ и идейното развитие и списване на вестник „Странджа“ променили старите схващания на източнотракийците за хайдутството до епохата на Раковски. До тогава, щом някоя млада и буйна глава била недоволна от робската си участ, нарамвала пушката и излизала в гората.

Продължава на 3-а стр.

Мара Михайлова – защитница на тракийския бит и култура

ОЩЕ ОТ
КОНФЕРЕНЦИЯТА
В КЪРЖАЛИ

На стр. 5-6

ГЕН. РУМЕН РАДЕВ ИМА ТРАКИЙСКИ КОРЕНИ

На срещата в Тракийския дом той подчерта, че спояващият елемент за всички ни е българската духовност и националното достойнство

В рамките на започналата кандидат-президентската надпревара Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България проведе поредната си среща на 31 октомври, този път с генерал Румен Радев – кандидат за президент на Република България, издигнат от инициативен комитет и подкрепен от БСП. Домакните бяха приятно изненадани да научат, че Румен Радев има тракийски корени, бащиният му роден от Доганхасар, а майчиният – от Одринска Тракия. „Така че при мен Беломорска и Одринска Тракия са съединени и тракийският проблем не само го преживявам, но го приемам и като кауза“, каза той. Основната тема на разговорите бяха моралните и материални права на тракийските бежанци и отстояването им в днешния ред на двустранните отношения с Република Турция, защитата на националните интереси в политиката на страната на Балканите и в Европа, защитата на българщината като израз на национално достойнство и самочувствие.

„Българската позиция по отношение на тракийския проблем за мен е национална кауза, защото за българския президент е изключително важно да формулира стратегическите цели за страната. Първо важно е да подобрим благосъстоянието, да се отгласнем от дъното, да осигурим добра среда за сигурност. Споващият елемент за това трябва да е българската духовност и национално достойнство. За мен тракийският проблем не е само отстояване на материалните искания. Той е въпрос на национално достойнство и на българския дух. Трябва да се научим да уважаваме себе си, да уважаваме правата си и да ги отстояваме. Нашето себеуважение страда от това, че не можем да намерим решение на този важен въпрос – тракийския“, заяви кандидатът за президент ген. Румен Радев по време на срещата с ръководството на СТДБ.

Продължава на 2-а стр.

В Тракийския дом в столицата на 3 ноември т.г. гостува и кандидатът за вицепрезидент Минчо Спасов, заедно с представители на предизборния щаб на двойката Дончева-Спасов. Председателят на СТДБ Красимир Премянов подчерта, че тракийци разчитат на новоизбрания президент и вицепрезидент за отстояване на тракийската кауза и проблемите на тракийци. За съжаление в предизборната кампания тази тема е била пренебрегната, дори не бе използвана широко като контрапункт на заявленията на президента Ердоган, който има широко сърце за османското минало, а подминава геноцида над тракийските българи, който отне живота на 60 хиляди и прогони 360 хиляди от родните им огнища. Красимир Премянов връчи на гостите декларацията на СТДБ по повод изявленията на турския президент.

Станислав Илчев изтъкна, че

ПОВЕЧЕ СМЕЛОСТ И РАДИКАЛИЗЪМ В БОРБАТА ЗА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

Среща с кандидата за вицепрезидент Минчо Спасов

коалицията НДСВ – „Движение 21“ има интерес към националната проблематика и след изборите може по-активно и по-системно

РУМЯНА ВЪЛЧЕВА: Не можем да забравим нашето минало

ИВАН БАРБОВ

И Тракийското дружество „Кап. Петко Войвода“ посреща 1 ноември – Денят на народните будители. Румяна Вълчева, председател на организацията, разказва и за съвременните предизвикателства пред тракийците.

„Годината е юбилейна, ние тържествено отбелязахме 120 г. от варненското тракийско дружество и организираното тракийско движение. Искаме да благодарим на тв „Черно море“ за отразяването на събитията. Като част от програмата издадохме и малък сборник – „Тракийска летопис“. В тази книжица са събрани стиховете на 20 автори – Андрей Германов, Валери Станков, Елка Няголова... Дължим изданието на Христо Германов. Той не е вече

Сериозни са критиките към изказванията на Ердоган по повод „суверенните български територии“

между нас, но на бял свят излезе един поетичен тракийски сборник, на който автори всъщност са съвременните будители. Още по-интересното е, че част от стиховете са сътворени като песни с автор на музиката Георги Германов и се изпълняват от нашите самодейни колективи. Имаме и диск с песните, аранжиментът е на Венелин Мутафчиев“, каза Румяна Вълчева и отправи покана за представянето на творбите в Тракийския дом.

Тя не спести и коментара си по повод думите на турския президент Реджеп

Тайип Ердоган, че в „сърцето му никой не може да сложи граници, дори в суверенните български територии“. „Мога да кажа, че тракийци, за разлика от Външно министерство, реагирахме остро. Позицията на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България излезе веднага след изказването. Държим на добрите отношения с Турция, но и на независимостта на България със суверенни граници. Не можем да забравим нашето минало, хилядите българи, избити по време на гоненията, хилядите ос-

танали имоти. Всичко това стои между двете страни. Всичко касае българските граждани, които живеят в нашата страна, плащат своите данъци и искат справедливост в отношения, уредени с международни договори, но „висят“ в пространството, независимо от сменените правителства“, добави Румяна Вълчева. Надеждата е правителството да се вслуша в гласа на тракийците. „Не може държава от ЕС да остави нерешени проблемите, касаещи съдбата на над 900 000 граждани на нашата страна“, категорична е тя. „Черно море“

РАЗБОЙНИЧЕСТВОТО — ПЕЧАЛНАТА СЛАВА НА РОДОПИТЕ

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

На 31 октомври т.г. студио „Тракия“ и клуб „Родопи“ към Софийското тракийско дружество организираха представяне на книгата на Тодор Коруюв „Разбойничеството. Истории с хайти в Златоградско“. Председателят на клуб „Родопи“ Величко Пачилов представи известния журналист и публицист, писател, краевед, сега главен редактор на в. „Тракия“. Той е член на СБП и СБЖ и е носител на много отличия като националните награди „Николай Хайтов“ за белетристика, „Георги Кирков“ и „Богомил Нонев“ за публицистика, наградата на СБП за народопсихология, наградата на СБЖ за цялостно творчество и др.

Авторът сам представи книгата си. Идеята за написването ѝ се е зародила отдавна, подсказана му е от писателя Станислав Сивриев в писмо до него още в 1978 г. Но, както сам той признава, увлечен във вестникарските си записи, едва сега успява да изпълни заръката и да напише книга за разбойничеството в Източните и Средните Родопите и Беломорието.

Причините, породили разбойничеството, се крият в дълбоко потасаните кърджалийски тежнения, интимния разбойнически спомен от времето на Селим III. Кърджалийството възниква именно в Източните Родопи. Разцвет на разбойничеството има през 1912–1922 г. – време на войни и бежанство, разхлабени граници, когато бедност и мизерия морят народа, поясни авторът. Представени са зверствата на разбойниците: посечени на Маказа, разстреляни в Устра, обесени по буките на Аладаа, кражби на овце, обири по пътищата. Описани са змийските разбойнически гнезда – Елидже, Алем тарла, Маказа, Змеица, Султан ери и др. Авторът привежда тълкувания от различни литературни източници на понятията „разбойник“ и „хайдутин“ и смисловите различия между тях. В книгата пъстрят прозвищата на прочутите по ония времена разбойници: Токатчика и Мехмед Синап, Асанджика, който в засято жито не стъпвал, Попа, капасъзите от Лъджа, челеците от Габрово, Ксантийско, калъчлиите от Устра, Брахам Кавас и Джагадур... „В тия кървави истории виждаш как човекът живее в злодея в някаква форма. Но трябва да си с лоясала душа, за да не правиш разлика между доброто и злото. И колкото повече опознаваш злото, толкова повече служиш на доброто – завърши словото си Тодор Коруюв.

Темата предизвика голям интерес у слушателите. Зададени бяха въпроси относно конкретни събития и личности по време на борбата с разбойничеството в Родопите и неговото ликвидиране. Величко Пачилов, сам писател и краевед от Златоград, автор на книги за Родопите и за Делю войвода, разказа свои наблюдения и спомени. Авторът получи много поздравления.

ГЕН. РУМЕН РАДЕВ ИМА ТРАКИЙСКИ...

Продължение от 1-а стр.

По думите му е нужна и защита на правата на всички българи, останали извън пределите на страната ни. По повод изявлението на турския президент Реджеп Ердоган, свързано с темата за османските корени, ген. Румен Радев заяви, че категорично не приема голямото му сърце, та се пита къде е българското лъвско сърце на нашите държавници да реагират, а сме превели

гръб угоднически. „Каквато и да е символиката, тя не може да се приеме. Това е недопустимо отношение на държавник към съседни държави. Очаквах реакция на държавниците ни по темата, но такава нямаше, но с такава политика – от компромис към компромис – не обслужваме нашия национален интерес. Трябва да има ясна, категорична позиция към възраждането на неосоманизма. От позицията си на президент ще реагирам по подходящия

начин при подобни ситуации“, категоричен бе ген. Радев. Според него е нужно да се ангажират и евроинституциите. „Защото става въпрос и за интересите на ЕС“, коментира също той.

Обсъдени бяха и демографските диспропорции, и възможностите на държавата да ги защитава с приемливи средства, както и проблемите около българското гражданство. Имаше и въпроси, свързани с избирателния кодекс.

СТРАНДЖА

Продължение от 1-а стр.

Чрез дружество и вестник „Странджа“ немногобройната източнотракийска интелигенция успяла да консолидира движението, така че то да бъде напълно независимо от правителството или от други вече съществуващи национално-революционни организации. Организирането на емигрантите било спъвано от тогавашната вътрешнополитическа действителност в България – време на груба и безогледна партизанщина. Юристът Никола Драгулев в брой 7 от 17 юли 1896 г. порицава консерваторите във Варна, че уволнили редактора на в. „Странджа“, за да спрат вестника и неговата патриотична дейност. За тая цел консерваторите употребили „най-гнусните, най-отвратителните, най-безнравствените, най-предателските, най-престъпните и най-позорните средства“. По-нататък в статията Драгулев поема юридическата отговорност за излизането на вестника, въпреки че той като социалист не одобрявал общото му направление.

Представителите на българския едър търговски капитал също не гледали с добро око на дружество „Странджа“, защото „търговията искала спокойствие, а не комителък“. Османската империя все още разполагала с обширни пазари, където били изнасяни българските зърнени храни, сирене, кашкавал и някои суровини на скотовъдството като кожи и вълна. Представителите на търговския капитал искали да запазят турските пазари, като не се дразни Турция с националноосвободителни движения.

Имало и други търкания. В двете големи черноморски пристанища – Варна и Бургас, през които ставала вносно-износната търговия на България, не давали работа на пристигащите гладни емигранти от Източна Тракия.

Тогава в Бургаското пристанище работели хиляди работници, предимно гърци, а във Варненското – гагаузи и турци. Постепенно този труден въпрос се уредил пряко между работниците и бежанците емигранти, което позволило в двата пристанищни града да се установят големи емигрантски маси.

За разлика от източнотракийци, които „потракийчили“ град Варна и неговата околност, емигрантите от Западна Тракия останали пръснати и без всякаква връзка помежду си. Западнотракийците нямали популярна личност или организация, която да ги обедини като емигранти. След Освобождението техният бележит съгражданин Капитан Петко войвода бил принудително вдворен на постоянно местожителство във Варна, където завършил дните си през 1900 г. По думите на Петър Драгулев Капитан Петко войвода бил деен и делови човек. Той бил приет в средите на източнотракийската емиграция и въздигнат за подпредседател на дружество „Странджа“, което донякъде помогнало срещу постоянните преследвания, на които го подлагали българските правителства.

Продължаваме с разказа на Димитър Войников: И започнала упорита идейно-просветна дейност между емигрантите. Отначало във Варна,

а по-после и в други градове и села, където живеели източнотракийци. В тая работа се впуснали мнозина и всеки вършел каквото може. Във връзка с тая дейност ще направя едно съобщение, което ще изненада мнозина, както изненада и мен, когато го научих. Райко Войников ми разказа, че сред агитаторите имало един, който може би от скромност или друго, не се явявал пред голяма аудитория от слушатели.

Странният човек подбирал млади хора, сред които и Райко Войников, и говорел за националната революция на хубав език, но с прости думи, та всички го разбирали и запомняли каквото кажел. Този човек имал учудващо въздействие върху ума и чувствата на слушателите си и се казвал Петър Дънов. И когато след много години Райко Войников се научил случайно, че Дънов има последователи и поклонници в цялата страна, той не се изненадал. Знаел, че каквато и мисъл да се роди в главата на Дънов, тя била предавана толкова убедително, че буквално омагьосвала слушателите.

Вестник „Странджа“ е посветил много страници на митингите. В някои случаи вестникът само ги хроникара, а в други разказва по-подробно за тях. Ето какво пише в брой 27 от 1 януари 1897 г.: „Днес, 29 декември 1896 г., по покана на Одринското преселническо дружество „Странджа“, вий, Варненски граждани на брой пет хиляди души – от Одринско, Македония и други, се събрахме на митинг и изслушахме ораторите за участта на нашите еднородци в Турция, които турците наричат рая“.

Говори се по-нататък за християнските, изобщо за немюсюлманските народи в Турция, особено тия от Македония, Одринско, Армения, Крит, както и за османското управление, което се основавало на деспотизъм и варварство. За тия народи не можело да се очаква нещо друго, освен „гнет, мизерия, мъки, грабежи, разстрелвания, бесилки, клане и позор. Никакви реформи, които Турция обе-

щава да проведе, не ще я направят по-годна за живот на поробените народи. Това може да стане, само ако Европа с оръжие ги застави да го направят, и то не чрез реформи, а чрез пълна автономия и независимост“.

Брой 155-156, юли-август 2016 • Списването на вестника започва през 1896 г. • Цена 0.20 лв. • Община Малко Търново • www.malkotarnovo.org

113 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

И ПРЕБЪДЕ ДЕЛОТО ИМ

Имаше са 113 години от правния Свети Преображене Господне – 1903 година, приет от Конкрет на УБ Тракийски революционен опортунитет, в историческия мислител Петровския, за наредено на виступа, което трябвало не само да подготви виступа на българите от Битолско, Македонско, но и да пригответе и дело за свободата на Тракия и Странджа дивелс: „Свобода или смърт!“ Симфонична в случая е не само в Преображене Господне, но и в самата историческа съдба на българите от Македония и Одринска Тракия, изобразени да спомогат и тези от Странджа, все българите, които бързали в нощта, на 19-та нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Събитията преди 113 години, продължили през горещите августовски дни и то пак да повторим, не от познати на местен патриотизъм, тук, в община Малко Търново, са не само израз на едно национално достояние, но и на нещо повече. Това са дни, които въпреки горчива на виступа историческата драма дивелска и то замислен с общината за едно село дело на самостоятел пред Одринско и Одринска Тракия, а не само в Преображене Господне, но и в самата историческа съдба на българите от Македония и Одринска Тракия, изобразени да спомогат и тези от Странджа, все българите, които бързали в нощта, на 19-та нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Македонско-Преображенската епопея от 1903 година е един от най-важните изяви в национално-освободителното ни движение за освобождение и обединение на Одринското ни, достъпно продължило революционната традиция на Лесков, Ботев, Караисаков, Георги Димитров и Странджа, дивелска и то замислен с общината за едно село дело на самостоятел пред Одринско и Одринска Тракия, а не само в Преображене Господне, но и в самата историческа съдба на българите от Македония и Одринска Тракия, изобразени да спомогат и тези от Странджа, все българите, които бързали в нощта, на 19-та нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

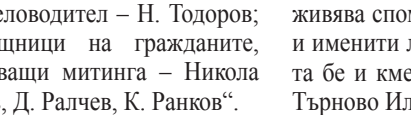
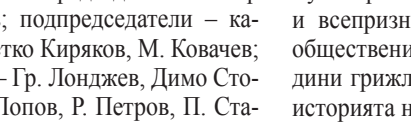
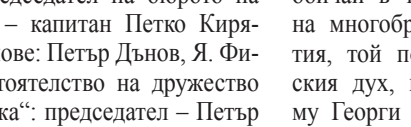
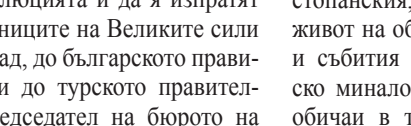
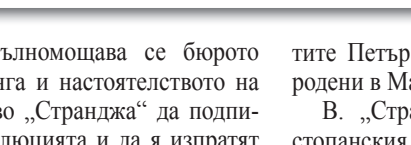
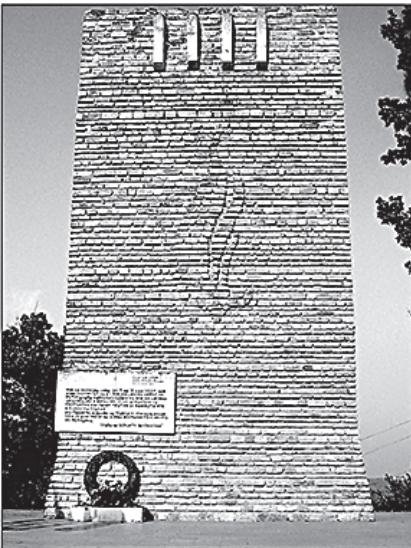
Във време и време повествование на виступа, изобразени да спомогат и тези от Странджа, все българите, които бързали в нощта, на 19-та нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Однородците, които в нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Однородците, които в нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Однородците, които в нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Однородците, които в нощта на виступа, през 1878 година висшесловно останал под властта на Османската империя дивелска и продължил още път, който път вече изпитано дивелска ноща не далеч от европеизацията цивилизация и правото за едно прогресивно развитие.

Митингът, състоял се на 29 декември 1896 г. имал и една практическа задача. Трябвало да се направи „пробна мобилизация“ на тракийските емигрантски среди и да се провери „колко са те на брой, каква е тяхната идейна подготовка и най-важното може ли да се разчита на тяхната помощ при един евентуален призив“.

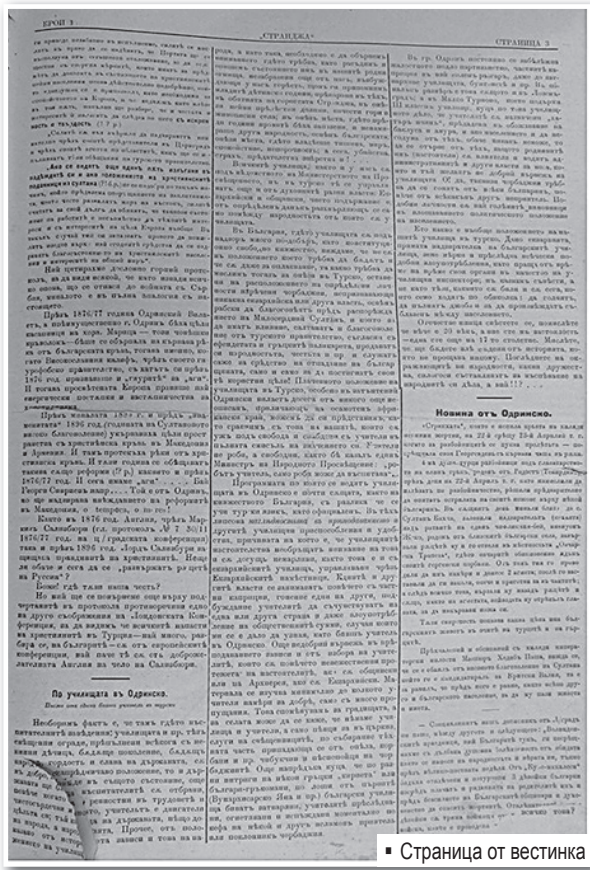
И така вестник „Странджа“ – печатният орган на дружество „Странджа“ излиза три години. Със същото име е издаван седми-чен независим вестник. „Излиза всеки вторник. Урежда редакционен комитет в град Бургас, печатница на Ст. Боев.“ Вестникът има кратък живот от ноември 1920 г. до 4 октомври 1921 г. В него активно сътрудничи Константин Петканов.

Вестник „Странджа“ се нарича и органът на общинския комитет на БКП – Малко Търново. Преди 14 години с решение на Общинския съвет – Малко Търново вестник „Странджа“ започва да излиза като орган на общината. Значимото в случая е обявлението, че в този формат вестникът се явява наследник на първото негово изда-

ние, станало през 1896 г. във Варна. Редакторите и издателите му твърдят, че словото на вестник „Странджа“ продължава да живее. Един завет на неговите първи създатели. Това доказва и тазгодишния брой, посветен на 113 години от Илинденско-Преображенското въстание. Той носи номерация 155-156.

В регионалната библиотека „Пейо Яворов“ в Бургас бе уредена изложба по случай 120-ата годишнина от излизането на първия брой на в. „Странджа“ – днес печатен орган на община Малко Търново. Вестникът е продължител на седмичника „Странджа“, излизал във Варна от 1896 г. и списван от двамата братя – адвока-

тите Петър и Никола Драгулеви, родени в Малко Търново. В. „Странджа“ сега отразява стопанския, обществен и културен живот на общината, паметни дати и събития от нейното историческо минало, традиции и народни обичаи в този край. Инициатор на многобройни културни събития, той поддържа жив българския дух, коментира редакторът му Георги Цъгов. Дългогодишен и всепризнат културен деятел и общественик, Георги Цъгов от години грижливо събира късчета от историята на малкотърновци и съживява спомена за важни събития и именити личности. На изложбата бе и кметът на община Малко Търново Илиан Янчев.

Страница от вестника

Вестник „Странджа“ – орган на емигрантското преселническо дружество със същото име – изнася и някои събития и данни за живота в Одринско. Цитирани ни са както ни ги представя в книгата „Българите в най-източната част на Балканския полуостров – Източна Тракия“ на Димитър Войников.

1896 г.

Брой 2 от 1 юни съобщава, че била отвлечена девойката Тодорина Георгиева от гр. Малко Търново от юзбашията Кьор Кадираа. Същият брой съобщава, че турчин харесал нивата на гърка Георгиус Дандрополу от с. Евренлий, Бунархисарско и я поискал. Гъркът отказал да му я даде, поради което турчинът убил двамата му сина Николаки и Костадин. По-нататък четем: гръцкият лекар д-р Димитридис от с. Яна, Бунархисарско, бил насилва потурчен и оженен за сестрата на каймаками-на. Димитридис обаче не издържал и полудял.

Брой 3 от 8 юни. Публикувана е статия, в която се пита: Защо не се сплотят балканските държави България, Сърбия и Гърция и не дадат един ритник на банкрутиралата и клоняща към сгромолясване Турция? Съобщава се също за зверското убийство на Стойчо Каракачина и жена му от село Курудере, Бунархисарско. Турските жандари, които дошли да спасяват Стойчо, обезчестили момичета.

Брой 5 от 28 юни съобщава се за насилническото безчестие на Кьор Хасан от Малко Търново, който нападнал вдовицата Желка Георгиева в двора ѝ. Последната се развикала и се притекли на помощ Вълчо Георгиев – кръчмарин и още двама души и спасили жертвата.

1897 г.

Брой 27 от 1 януари съобщава за многохилядният митинг на емигранти от Одринско, Македония и варненски граждани, състоял се на 29 декември 1896 г. Съобщава също за обир в голямото българско село Булгаркьой, Кешанско. Обирът е направен от турските жандарми. Били задигнати тридесет хиляди гроша и отнесени на каймакамина в Кешан. Обраните са Киро Хаджитодоров, дядо Атанас и дядо Митро. В това съобщение се казва, че ако в землището на българско село се намери убит турчин, селяните трябва да платят тридесет и един хиляди гроша обезщетение. Ако убития е циганин – тридесет хиляди гроша, ако е гърк – двадесет и осем хиляди гроша..., а ако е българин – не струва нито грош.

В ОДРИНСКО – ГРАБЕЖИ, БЕЗЧЕСТИЯ, УБИЙСТВА...

Редове от страниците на вестник „Странджа“

Брой 41 от 27 април. Голяма редакционна статия, в която се подканва българското правителство да се бори за осъществяването на член 23 от Берлинския договор – реформи и права за подвластните народи в Турция. Дава се също сведение за лошото положение на гръцкото население поради войната в 1897 г. между Гърция и Турция. На девети март турчинът Хасан Реджеб с още четирима като него „познати канлии турци“, всички от село Хрузун, един час до селото Серген, до полите на Странджа планина, връщайки се от Лозенград, гдето били викани като редифи (запасни), минали край селото Соуджак, там хванали четирима гърци, които си орили нивите, разпрегнали воловете и запрегнали хората и ги карали да орат. От мъка единият починал веднага, а другите трима сега лежат в постеле (легло). И още: „Хора, дошли от Одринско ни съобщават, че през същия месец март 1897 г., в цялата област са събрани и проверявани редиците, които без да бъдат зачислени в редовете на действащата армия,

били въоръжени като башибозук с нови пушки система „Маузер“.

Брой 42 от 4 май съобщава се, че във Визенска околия между турското село Идрикьой и гръцкото Чаклий имало спор за една нива. Сбили се и паднал един гърк убит и един ранен, а от турците четирима убити. Повторно турците под командата на своя „султан“ нападат гръцкото село, опожаряват го, убиват петдесет души гърци и осемдесет арестуват. Каймакаминът изпратил един табур войска, а за комендант бил назначен същият султан.

1898 г.

Брой 46 от 10 октомври информира, че Варненският митрополит Симеон отишъл в Цариград за освещаването на църквата „Свети Стефан“. При слизането си от парахода той бил най-грубо обискиран и малтретиран от турските власти. По тази причина, когато владичите били поканени в двореца Иялдъз къошк, Симеон Вар-

ненски и Константин Врачански не отишли. Ордентите им били дадени на Екзарха, за да им ги предаде, но те отказали да ги приемат.

Брой 47 от 22 октомври. В Малко Търново бил назначен за каймакамски муавинин вместо българин, както повелява Берлинският договор, един гърк пияница, рушветчия, развратник – Панайотаки Колпаки ефенди. Българите протестират да бъде изгонен той и на негово място да бъде назначен българин.

Брой 1 от 22 ноември. На 16 октомври две деца от село Курудере, Бунархисарско, едното на девет години, а другото на единадесет години отишли към съседното турско село Сазара да берат лопос (храна за свинете). Децата били нападени от свирепи сазарски турци и заклани.

Брой 2 от 6 декември. Говори се за тайното организиране на специалния род войска „Гамидже аскерие“, която се прочула с клането в Армения. Тя била и регулярна войска, съставена от скитническото номадско племе кюрди. Този първоби-

тен народ, неподатлив към прогрес и култура, бил хитро използван от султан Абдул Хамид да създаде тая войска, пряко подчинена лично нему, за да държи в покорство подвластните чужди народи. Отначало нейното назначение било за Анадола, но скоро тя се оказала удобна за потушаването на въстанията на размирното „гяурско“ население в Македония и Одринско.

1899 г.

Брой 6 от 14 февруари. Публикуван е меморандум на емигрантското преселническо дружество „Странджа“ – Варна. В него се говори, че в Одринския вилает са се организирали банди от завръщащи се войски от турско-гръцката война в Тесалия, които навикнали във войната на грабежи, убийства... и тук продължили същото. Към тях се присъединили и най-лошите турски елементи във вилаета. Съобщава се, че страшната икономическа криза в Турция тежи най-вече на трудовия български народ. Неговото земеделско-скотовъдно производство било най-тежко

облагано. Данъците насилва се събирали за година-две предварително. Произволът над българския народ бил такъв, че всеки – от каймакамина до жандарина – можел да обвини всекиго, че е „комита“, да го арестува и пр.

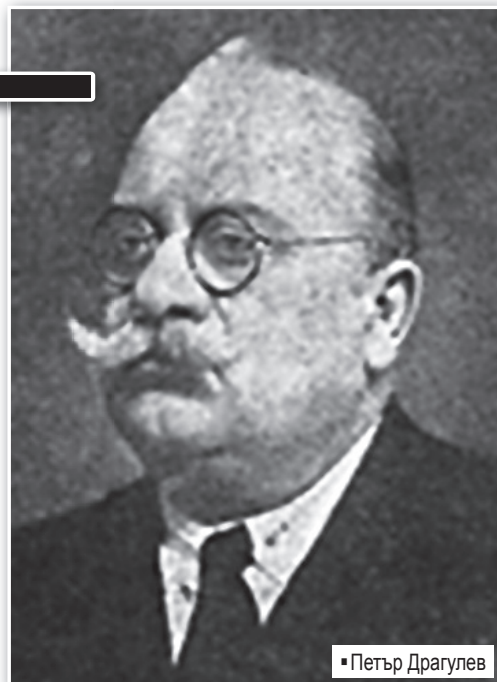
В кореспонденция от Женева от 14 януари 1899 г. се казва, че българите не само не били шовинисти, но те не били дори и националисти, защото давали право на всеки народ, не само да владее своето, но така също да владее и заграбеното българско.

Брой 8 от 28 февруари. Съобщава се, че султанът издал ираде (указ) да се разоръжи цялото българско население и то чрез обиски по домовете и имотите им, което значело да се види какво скътано имат българите, за да се раздразни апетитът на башибозука.

Брой 12 от 11 април информира за едно грозно престъпление на един турски войник в село Граматиково, Малкотърновско. Млада жена на име Величка, съпруга на Тодор Петров Буковинов, отишла за вода от Чучуриката край селото, придружена от едно малко момиченце. Турският войник я отвлъкъл в гората, обезчестил я и в полумъртво състояние я оставил. Жената пометнала своя шестмесечен плод и след пет-шест дни починала.

Брой 14 от 25 април. Прощение до командира на Девета пехотна дивизия (турска) от населението на българските села Кофчаз, Пирок и Дерекьой, Лозенградско, в което се казва, че в първото село се намират хиляда и петстотин турци и черкези, които грабят, безчестят и убиват мирното българско население от трите села. Искат да се изпрати във всяко село по една рота войници за защита на населението.

Вестник „Странджа“ спира да излиза в края на 1899 г., но дружество „Странджа“ продължава да съществува като част от обединеното Македоно-Одринско революционно движение.

Петър Драгулев

Боян Войников представя книгата на баща си в Хасково

МАРА МИХАЙЛОВА — ЗАЩИТНИЦА НА ТРАКИЙСКИЯ БИТ И КУЛТУРА

ПЕТРА МЕЧЕВА

Днес пак ни събра Кърджали – градът, столица на тракийския бит и култура. Пак ни събра градът, където голямата българка, родолюбка, тракийка Мара Михайлова отдаде сили и енергия за неговото развитие. Днес пак тя ни събра и дава повод да разгърнем историята на нашата изстрада- лата Тракия, но останала в нашата памет вечно българска земя, родина на нашите майки и бащи, на нашите деди.

През 2000 г., пак тук в Кърджали, чествахме 100 години от рождението на Мара Михайлова. И тогава със съдействието на кмета на Кърджали Румен Димитров Мара Михайлова беше удостоена със званието „Почетен гражданин на Кърджали“. За почетен гражданин тя бе удостоена и в Момчилград. В Кърджали бе открита паметна плоча на Мара Михайлова.

Днес нас ни събра 115 годишнината от рождението на Мара Михайлова. Скоро ще се навършат и 116 години. 116 години за историята са малък период от време. Но 116 години за един човешки период са много. От върха на тези 116 години може да се направи реална преценка за живота и делото на дадена личност.

За тези, които не знаят нищо за Мара Михайлова, нека споменем някои моменти от биографията ѝ. Четем в нейното кръщелно свидетелство преди 116 г. – 1900 г., на 28 ноември в село Чобанкьой (Дедагачка околия) от православни родители – Тоню Бечев и законната му съпруга Тодора Тенева, се ражда отроче от женски пол, кръстено в църквата „Св. Великомъченик Георги“ с името Мария.

Семейството е многодетно, с просветени родители, които възпитават достойни и родолюбиви българи. Така ще си обясним творческия и борбения характер на Мара Михайлова.

1. Бащата на Мара Михайлова е бил първият учител в с. Дутли – днес Черничево.

2. Прадядото на Мара Михайлова по бащина линия Сава Петков Келешевски е виден представител на бакърджийския еснаф в Устово, Смолянско, през 19 в. и непримирим борец за самостоятелна българска църква и просвета. Ще вмъкна и нещо лично: Моят дядо Ангел също е представител на бакърджийския еснаф в с. Устово през 19 в. Обяснявам си, че те като зана-

ятчий слизат в Беломорието и се установяват в с. Чобанкьой. А занаятчийците наред с учителите и свещениците са били интелигенцията на селата. А Беломорието и Родопска планина са венчани едни за други. Те не могат да се развият раз- делени. Изкуствено по лични интереси на Великите сили бе поставена граница: Родопите в България, Беломорска Тракия в Гърция и затова днес тези области са изостанали в стопанско отношение, както и в инфраструктурата.

3. И по майчина и по бащина линия дядовците ѝ са съподвижници на Капитан Петко войвода. Слушала е Мара като дете за подвизите на героя на Тракия, за борбата му с турци и гърци за освобождението на многострадалната му Родина. С това можем да си обясним патриотичния заряд, който носи в себе си Мара Михайлова.

Началното си образование Мара Михайлова завършва в гр. Гюмюрджина – Комоти- ни. Задавам си въпроса защо моят баща, който е връстник на Мара Михайлова, учи в с. Чобанкьой, а Мара – в Гюмюрджина. (Той е единадесетото дете в семейството и тази висока раждаемост е съхранила България през вековете. Днес прираст няма за разлика от прираста на цигани и турци.) Отговор на този въпрос получих от нейната книга „Чобанкьой“. Четем рапорта за състоянието на учебното дело през първото полугодие на учебната 1909–1910 г. на инспектор, направил проверка на учителя в с. Чобанкьой. Той пише: „Село Чобанкьой, през което минава желез- ницата, има 230 български къщи. Поминъкът им е от градинарство, земеделие, скотовъдство и бедни. Икономическото състояние – средно. Имат добър свещеник и църква, обаче училищното им здание не краси селото – старо, ниско, тъмно, малко, без двор и без нужници, без вода, не побира селските деца.“ И още: „Учителят Васил Атанасов ревизира на 20 януари, свършил Серското педагогическо училище, е направил грешка, като е събрал 40 деца забавачници, за които няма ни чинове, ни място, то постоянно влизат и излизат, а още по-лошо е, че открил първо отделение с шест деца. Има още второ и трето отделение. Всички деца викат, качаха се по седалките, даже и по четалото, мъмреха учителя си, дето не ги за-

питал и прочие. Но и учител- ят от викане бе заградавял. Врява нетърпима от ученици и от учител, между които се мяркаха забавачите.“

Семейството е преценило, си обяснявам аз, че по-соло- дни знания Мара може да полу- чи в училище с установен ред и традиции, като това в Гюмюрджина, където завършва и началното си образование.

Това е едно размирно време, когато започва Бал- канската война за освобождението на тези български земи и присъединяването им към територията на България. Исторически моменти, които Мара Михайлова ще запечата трайно в детството си съзна- ние. Тя ще преживее възторга на от бойната слава на Бъл- гарската армия при превзе- мането на Одрин, оповестена от тържествения звън на кам- баните по села и градове и запомнена с песните, хората и свирните на кавалите на хо- рището, с грейналите лица на майка, баща, братя и сестри, на чобанци, с радостта им от първия ден на свободата. Тя ще преживее по детски и под- писването на Лондонския ми- рен договор от Великите сили като нещо много важно за Ро- дината и Тракия. В детското ѝ съзнание обаче ще се запечата тъгата, болката и разочарова- нието от Междусъюзническа- та война като жесток удар за българите от Тракия и Маке- дония. Тракия е разорена.

Последвалата Първа све- товна война се явява пречка Мара Михайлова да прекъс- не образованието. И не само това. Още неизживяла първи- те трепети на своята младост, вече има брачно свидетелство. „В двадесет и четвъртия ден (24) на месеца декември – от хилядо деветстотин и шестна- десетото лято, четем в свиде- телството за венчаване, да се венчее на първо венчило с Ар- гир Михайлов из Пловдив.“ Марийка (така е написано в свидетелството за венчаване) е едва на 16 години, а съпру- гът ѝ е на 31 години, роден е

Петра Мечева чете доклада на конференцията в Кърджали

през 1885 г. Заможен търговец с благ характер и добра душа, носещ идеите на българските възрожденци и ще я закриля и ще ѝ помага бащински за осъществяване на нейните крилати идеи и развитието на нейния творчески талант и като общественик. От този ден дъщерята на Беломор- ска Тракия – Мария Тенева Бакърджиева де сетния си земен път ще носи името Мара Михайлова. Въпреки голямата възрастова разлика те създават силотено, здраво българско семейство. Ражда им се дете Георги – голямата радост на семейството. Но съдбата е жестока. През 1919 г. по силата на Ньойския до- говор Беломорска Тракия за- винаги е отнета от България и предадена на Гърция. И идва и най-страшното нещастие – умира единствената им рожба Георги на три години. За да притъпи болката, тя се отдава на четене и писане. Бива раз- брана от добрия си съпруг и продължава образованието си. Завършва гимназия като частна ученичка в София и продължава нататък в Париж. Болката ѝ по загубеното дете и невъзможността да има друго, несбъднатата мечта да отиде в Америка, за да след- ва журналистика, измъчват душата на младата жена. Лю- бовта към литературата, към историята и географията е в нея много преди да е завър- шила каквото и де е висше об- разование. Талантът се ражда с човека. Той е генетично за- ложен в него и тя пише през целия си живот.

Мара е активна общест- веничка, боркиня. След зло-

кобния Ньойски, който ѝ отне родната ѝ Тракия тя организи- ра в Кърджали и Момчилград траурни митинги за неговото ревизиране. Участва в конгре- сите на тракийската органи- зация и зове за включване на жената-тракийка в тази борба. Излиза с апел за създаване на организация на жените-тра- кийки. Участва в неговото из- граждане и укрепване – 1933 г.

През 1941 г. с нови трепети и въодушевление българите от Беломорска Тракия масо- во потеглиха към родните си места. Бяха изминали само 18 години от тяхното прогонване след Ньойския договор. Меж- ду тях бях и аз. Но първата бяла лястовица, която кацна в родното си гнездо, беше основателката на Тракийския женски съюз Мара Михайло- ва. Със същата страст, с която тя пледираше за изграждане- то на ТЖС, организира изда- ването на вестник „Тракия“ в Гюмюрджина. Вестникът отразяваше пулса, духа и сър- дечните трепети и настрое- ния, завладели българите в цяла Беломорска Тракия през тези години.

Ето какво пише Никола Инджов: „Безспорно апогея на живота на Мара Михайлова е Гюмюрджина през 1941-1944 г. Там тя е отново на родна земя и се намира в очарова- телна за всяка жена възраст, не е чужда на светския салон. Ние, децата, я боготворехме, защото я виждахме да кара автомобил. Бе средна на ръст, косата ѝ бе леко чуплива, а в очите ѝ имаше много светли- на, макар че бяха тъмни. Тук написа няколко книги. Питал съм я защо не ги е издала, след като е имала възможност. „Ду- шата ми летеше – казваше ми тя, – нямах време да се обръщам назад, за мене бе важно, че съм ги написала.“

Никола Инджов пише още: „В съ- ответствие с Ял- тенското спора- зумение през 1944 г. Тракия бе от- стъпена на Гър-

ция – поредното изгонване на българите от Беломорска Тракия. В камiona моите ро- дители говореха за леля Мара, останала да помага на изсел- ващите се, организираше нас- таяването им в България За гърците тя беше знамето на България. Не по тази ли при- чина тя бе осъдена на смърт от новата гръцка админи- страция на Гюмюрджина?“

Мара Михайлова е толкова борбена и въпреки повратнос- тите ѝ в живота нищо не може да я сломи. нито осъждане- то ѝ на смърт чрез обесване от гръцката администрация, нито задържането ѝ от МВР – Кърджали през 1944 г., нито изключването ѝ от съюза на провинциалните журналисти, най-тежко преживяно от нея. През целия си живот тя доказ- ваше себе си, своя неподкупен дух и творчески заряд, доказ- ваше, че не е подвластна на ни- коя партия, че за нея има една партия и тя се нарича Тракия.

Тракийските бежанци на- пускаха своите родни чes- та, но донесоха в България своята култура, бит и песни, своите обичаи, които Мара внесе в съкровищницата на българската фолклорна кул- тура. Нейните изследвания за бита и културата на тракийци, на родопското население са високо оценени от БАН и с висока оценка за личността ѝ.

С големи си талант, ин- телигентност и преданост тя пресъздаде „тракийската сватба“. Така Тракия оживя. Мара Михайлова предаде своята вътрешна потребност и душевното си богатство на цялото тракийско население в кв. „Гледка“ – Кърджали.

Водена от същите родо- любиви чувства тя създаде и Историческия музей в Кър- джали. Най-просторният, най-богатият по тематика, по тракийско присъствие сред историческите музеи в Бълга- рия. Тъкмо с него според мен Мара Михайлова приживе си изгради паметник.

През целия си живот Мара Михайлова е работила за тра- кийската кауза. Докато в на- чалото на 20 век тази кауза гласеше „Тракия на тракийци“ днес, когато Европа върви към единение, тракийската кауза бележи развитие и сега гласи: „Тракия без граници“. Грани- ците не могат да се прекрояв- ат, но могат да се премахнат. Със своята дейност Мара Ми- хайлова разкъса етническите бариери между хората. Затова днес я тачат – българи хисти- яни и българи мохамедани, и турци, и цигани. Тракийската кауза от проблем на полити- ката се превръща в проблем на културата. За това допринесе със своя живот и дело Мара Михайлова.

Пред таблата, посветени на Мара Михайлова

МАРА МИХАЙЛОВА И ИЗДАВАНИЯ ОТ НЕЯ В. „ТРАКИЯ“ – Гюмюрджина (1942–1944)

Д-Р ВАНЯ СТОЯНОВА

Голяма рядкост за един изследовател на по-отдалечен исторически период е да се срещне с някого от своите герои, които познава „на книга“. Имах този шанс през далечната днес 1988 г., когато дойдох в Кърджали, за да търся документи в Окръжния архив за своята дисертация, посветена на българското управление в Беломорието през Втората световна война. В библиотеката в София бях успяла да прочета цялото течение на в. „Тракия“, излизал в Гюмюрджина и вече си бях създавала представа за неговия главен редактор Мара Михайлова, на чийто професионализъм, всеотдайност към тракийска кауза, интелигентност, енергия и дух, се удивлявах. Тогава не знаех много за цялостния ѝ живот и съдба, но прочетеното на страниците на вестник „Тракия“ ми беше казало всичко това за тази забележителна жена. Благодарение на приятелското ходатайство на Иванка Ангелова от Окръжния архив в Кърджали бях приета в нейния дом, за да се докосна до една, за мене, „жива легенда“.

Като бежанка от Беломорието, Мара Михайлова и нейното семейство са едни от първите сред хилядите, завръщащи се в родния край, когато през пролетта на 1941 г. областта е присъединена към България. В значителна степен обезбългарена, с подтиснат български дух след повече от две десетилетия гръцко управление, Гюмюрджина и българите в нея се нуждаят от свой вестник, който да отговори на нуждите им, да бъде тяхно „духовно знаме“, да им дава едновременно информация и напътствия, но и храна за душата.

По това време в Беломорската област, част от която е Гюмюрджина, излизат още няколко вестника. На първо място, това е официалният „Беломорска България“, ежедневник за стопанска, политическа и културна информация, създаден още на 15 юни 1941 г. с решение на Щаба на Първа българска армия, ръководен и стопанисван от военните власти и от областния управител в Ксанти. Останалите са седмичници и са плод на частна инициатива: в. „Беломорие“ в Кавала, под редак-

цията на Александър Жеков, с относително кратък живот (от 24.IX. 1941 до 8.VII.1942 г.); издаваният от Иван Терзиев в Ивайловград в. „Беломорец“, който от 17 май 1941 г. започва да излиза в Дедеагач; в. „Български юг“, списван от Михаил Думбалаков в Сяр (от 3.X.1941 г. до 5.IX. 1944 г. с прекъсване от половин година между 14.XI. 1943 и 1.VII.1944 г.). Към тях се присъединява и в. „Тракия“ на Мара Михайлова, който тя, с натрупания до този момент богат журналистически опит, с много ентузиазъм и кураж започва да издава от 14 март 1942 г. в Гюмюрджина.

В първия си брой редакцията на седмичника, определяйки се като „независим вестник за информация, стопанство и култура“ в кратка уводна статия под надслов „Нашата задача“ обявява своята програма:

„Да вземем участие в духовния и материален градеж на свидна и изстрадала Тракия.

Да вървим неотклонно по пътя на истината.

Да порицаваме лошите дела и посочваме добрите.

Да работим за издигането на нашия роден край, а с това – на общото ни отечество.

Надяваме се да бъдем подкрепени от всички здравомислящи българи, които обичат Тракия, работили са за нея и продължават да работят за духовното ѝ и материално издигане.“

С това редакцията (разбирай – главният редактор, защото тези материали се пишат по правило от него, още повече когато става дума за лично начинание, какъвто е в. „Тракия“) очертава облика на едно патриотично по своята идейна същност издание, което ще говори без излишен патос, но с изразителен, разу-

мен, човешки език на своите читатели.

По професионалната оценка на известния поет, писател и публицист Никола Инджов, който е съвременен и един от първите читатели на в. „Тракия“ в крехка ученическа възраст, избраният от Мара Михайлова идейно-тематичен модел за вестник на народностна основа е твърде сполучлив. Защото, казва той във въвеждащото си есе, посветено на Мара Михайлова, „въпреки наличието на конюнктурна информация, злободневна хроника и комерсиални колонии, в гюмюрджинския „Тракия“ преобладават етнографски и фолклорни публикации, дело на забележителни учени и изследователи като Стою Шишков, Христо Караманджов, Анастас Примовски. Гюмюрджинският „Тракия“ съдържа плодородния духовен пласт, който беломорските тракийци наложили в единната културна структура на българския народ. Мисля, че днешният вестник „Тракия“, орган на Съюза на тракийските дружества, продължава този модел.“

Към оценката на Никола Инджов, която напълно споделям, бих добавила още няколко отличителни характеристики на издавания от М. Михайлова седмичник:

– На страниците на вестник „Тракия“ се поставят и разглеждат най-важните и актуални събития от живота на града и областта, дават се съвети по стопански, битови и здравни въпроси, отразяват се настроенията и грижите на делничния свят.

– Във всеки брой на вестника има отредено място за автентичен тракийски фолклор, към който Мара Михайлова през целия си живот запазва траен изследователски интерес.

– Постоянната рубрика,

посветена на дейци на национално-освободителните борби, открива самата тя, с авторски материал, посветен на Филипа Димитрова – тракийската учителка и революционерка, основателка на първото българско училище в Драма, съпруга на известния тракийски революционер Коста Георгиев. С това Мара Михайлова остава вярна на феминистката линия в своя житейски и творчески път, поставяйки на едно ниво заслужилите дейатели и деятелки на българското национално движение в Тракия и Македония.

– Към изброените корифеи в изследването на тракийския въпрос бих добавила още – Станимир Попов, Анастас Разбойников, Иван Орманджиев, Константин Петканов, които на страниците на в. „Тракия“ публикуват свои изследвания за миналото, демографията, революционните борби на тракийските българи.

– Статиите, които носят подписа на Мара Михайлова, най-често само с инициалите ѝ, са преди всичко на историческа, фолклорна или актуална културно-просветна на проблематика и отразяват предпочитанията: основаването и работата на Гюмюрджинския градски театър, музикалният живот, посещението на царския симфоничен оркестър в Гюмюрджина, песните на Тракия, проблемите на гимназията и пр. Друга нейна любима тема са бежанците и връщането им в родните места.

– Особен акцент във вестника са публикациите, посветени на древните траки. По моя преценка, темата за траките в един вестник на и за тракийските българи, е представена по най-адекватния и коректен от историческа гледна точка начин – като въпрос на българското културно-историческо наследство в земите, в които живеем, което трябва да ценим, изследваме и съхраняваме за поколенията.

– Интервютата с представители на държавната и областна администрация, на българския културния елит, поместени във вестника, са оригинални, а не препечатани от централни издания, което красноречиво говори за авторитета, с който се ползва неговият редактор.

– Оригинален като темати-

чен подход и визуално решение е бр. 4 от 12.04.1942 г., посветен на седмичната на гората. Вестникът излиза целият в зелен печат и разглежда комплексно въпроса за зеленото богатство на България и Беломорския край.

– В бр. 1 от 14 март 1942 г., поздравявайки тракийските българи с раждането на в. „Тракия“, секретарят на Съюза на провинциалните професионални журналисти И. А. Волний отбелязва, че в негово лице те ще имат прозорец, през който ще виждат живота и уредбата на родината си, от която са били откъснати до сега. Със сигурност, този прозорец в продължение на повече от две години е широко отворен. Но също така отворен е днес той и за нас, потомците, към миналото. Без него то би било далеч по-безцветно и бледо. Историците на новото време знаят какво е значението на периодичния печат като исторически извор. Няма ли вестник, който да представи последователността на събитията, да даде аромата и атмосферата на времето, за историята е много трудно да конструира разказ. А колко по-бедна е представата му за това, което неопределено, интуитивно дори наричаме „духа на епохата“. Приносът на вестник „Тракия“ в това отношение е безценен. Той уплътнява с хора, събития и факти българската картина на Беломорието през Втората световна война – не само словесно, но и визуално, с богат снимков материал.

В. „Тракия“ се издава при тежки материални условия, при нередовно осигуряване с техника, печатарски букви, мастило. В първия брой от втората година на вестника Мара Михайлова описва перипетията, през които минава подготовката на всеки брой, за да стигне навреме до читателя. Картина е печална и би била отчайваща, ако не беше енергията, решимостта, иронията, чувството за хумор и топлата благодарност към обикновените хора – читатели и абонати, както и към безкористните ѝ сътрудници, които струят от думите ѝ.

Търсенето на подкрепа от замонани хора – частни стопански дейци, от кооперации,

■ С тракийска носия от с. Чобанкьой, Дедеагачко, 50-те години

■ Мара Михайлова в редакцията на в. „Тракия“

обществени организации, рядко се увенчава с успех. И затова, въпреки нежеланието ѝ, и М. Михайлова е принудена, като другите, да „хроникира“, т.е. напомня „Платете си абонамента“ от страниците на вестника. „Разбира се, от тези хроники, не последва нищо“, споделя журналистката. „Да се издава вестник в Беломорието е подвиг“ – пише редакторът на „Беломорска България“ по случай третата годишнина от началото му. По същия повод усилията на екипа на в. „Тракия“ се сравняват с ентузиазма на възрожденските автори. И през втората си година в. „Тракия“ продължава да се печата при все по-трудни условия и при липсата на каквато и да било субсидия. Редакцията разчита главно на собствени приходи и на безвъзмездния труд на своите автори, но не пропуска нито брой. На 29.06.1944 г., след бр. 11 от третата годишнина, вестникът излиза в ежегодната си ваканция. Тя се оказва безкрайна. През късната есен на 1944 г. Мара Михайлова, заедно с хиляди свои прогонени сънародници, отново напуска Беломорието. Дейността ѝ е оценена със смъртна присъда от гръцката администрация, а в България е арестувана с несправедливи обвинения, че е против новата власт. Тя съумява да наживее превратностите в живота си и да продължи да работи и твори, черпейки сили от своя тракийски дух и родолюбие.

Връщайки се отново в спомените си към далечната днес 1988 г., си припомням. Единствената си кратка среща „на живо“ с Мара Михайлова – жената-легенда, която в дългия си, пълноценен, наситен с творчество, борба и драматични обрати живот бе запазила блясъка и живецата в очите и за която, като равностетка в края на пътя, беше важно разбирателството и обичта между хората и доброто в тях, във всички тях.

В ХАСКОВО

Тържество в чест на Първи ноември

В навечерието на 1 ноември – празник на народните будители тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ – Хасково, съвместно с Областната администрация, Регионалния инспекторат по образование, Регионалния исторически музей и Съюза на дейците на културата от Хасково, организираха честване на Деня на народните будители в зала „Марица“ на Областна администрация.

На честването бяха поканени днешните носители на духа народен – учители, писатели, историци, художници, музиканти, хореографи и други деятели в областта на просветата и културата.

Срещата в зала „Марица“ започна с акапелно изпълнение на химна на будителите от хор „Орфей“ при Младежки център – Хасково с ръководител Елена Цветкова. Приветствие към участниците в срещата направиха Кирил Сарджев – председател на тракийското дружество и Иван Панайотов, директор на Регионалния инспекторат по образование.

Срещата завърши с музикални поздравии от народната певица Петя Кенанска, детския танцов състав „Пъстри-

ца“ с ръководител Иван Иванов, фолклорна група от село Стамболий и композиция от стихове на поетесата Лидия Налбантова в музикален съпровод на китара от Димчо Колев.

Накрая кръшно хоро в изпълнение на народната певица Петя Кенанска събра в едно млади, стари и деца в залата и в коридорите извън нея.

ПЪРВА КОПКА НА ХРАМ В МИРОЛЮБОВО

Село Миролубово, което е основано през 1923 г. от бежанци от Одринска Тракия, вече ще има свой православен храм. На 26.10.2016 г. бе направена първата копка в при-

съствието на много официални гости – кметове от областта, общински съветници, бизнесмени и др. Сред тях бе и Тодор Ангелов – председател на бургаското тракийско дружество

„Екзарх Антим I“, който честити събитието на всички тракийци и жители на селото. На определеното за целта място бе поставен първия основен камък за градеж на православния храм „Св. вмчн Димитър“. Строителството му се подкрепя от цялата общност и е дългогодишна мечта на всички живеещи в селото, на които сега няма да им се налага да посещават съседните населени места, за да отидат на църква.

Пожелаваме на всички тракийци в село Миролубово скоро да могат да се похвалят и с новопостроения православен храм.

30 ГОДИНИ
ФОЛКЛОРНА
ГРУПА С. ЛИВАДА

Певческата фолклорна група на село Ливада, Бургаска област, отпразнува 30 години от своето създаване и активна творческа дейност. Много официални гости поздравиха членовете на групата и поднесоха поздравления си по повода. Сред тях бяха Тодор Ангелов – Председател на бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим I“, кметът на Община Камено, много фолклорни поздравии, които по-

председателката на тракийското дружество „Г. Кондолов“ и др. Фолклорната група бе подготвила богата програма, с която отбелязаха годишнината си. Филм за създаването и живота на групата върна присъстващите назад във времето, а многото творческите успехи през годините доказаха силата и желанието на местните жени за изява. Сред многото фолклорни поздравии, които полу-

чиха домакините, бяха и тези на членовете на тракийската секция към пенсионерски клуб „Златна есен“, които с песни и подаръци допринесоха за всеобщото добро настроение. Пожелаваме на фолклорната група на село Ливада още дълъг творчески живот, успешни участия и много положителни емоции, в стремежа им да запазят и предадат на поколенията българския фолклор.

В АЙТОС ОТНОВО –
клуб на тракийци

В чест на 120-та годишнина от учредяването на тракийска организация в Айтос издирваме архивни материали за една бъдеща изложба под надслов „Нерадостната съдба на тракийските бежанци“.

От архива на регионалната библиотека „Пею Яворов“ в гр.Бургас копирах статията „Тракийски клуб в Айтос“, публикувана в бр. 22 от 14.11.1991 г. Клубът ни бе отнет от т.н. демократична приватизация. С удовлетворение съобщавам, че тракийско дружество „1897 Петър Киприлов“ отново се сдоби с клуб благодарение на Община Айтос. Помещението сега се нуждае от оборудване с рекламни и други организационни материали в чест на 120 – годишнината на Тракийската организация в България.

Димитър Ошавков
председател на тракийското дружество „1897 Петър Киприлов“

ЧЕСТИТ ДЕН НА
НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ!

Уважаеми тракийци,
Уважаеми сънародници,

Днес е Първи ноември – Ден на народните будители! На този ден се прекланяме пред творците и пазителите на българската просветна и културна традиция, отдаваме заслужена признателност към тяхното дело.

Този ден е повод да си спомним за пантеон от велики имена, които през вековете изковах от словото най-мощното оръжие за духовно съграждане на България и ни завещаха стремеж към знания и национална гордост. Достойно място в този пантеон заемат и съвременните дейци на просветата, науката и културата, които продължават патриотичното дело на нашите предци.

В ден като днешния, когато отново преминаваме през изпитания и трудности, отдавайки дължимото на народните будители, на днешните учители и просветители, нека не забравяме, че всички сме задължени да пазим българската идентичност!

Честит празник!
Красимир Премянов,
Председател на СТДБ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Учебни пособия и детски книги за нуждите на българското неделно училище в Истанбул събират тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и читалище „Тракия – 2008“ в Хасково. Със съдействието на Регионалния инспекторат по образованието родно издателство изпрати комплекти учебници и учебни тетрадки по български език и роден край за начален курс. Художествена литература отдели и Регионалната библиотека „Христо Смирненски“. Детски книги към дарението прибавиха и от Информационния център „Европа ди-

ректно-Хасково“. Членове на тракийското дружество и на читалище „Тракия“ направиха лични дарения от речници, географски карти, справочници, сборници с приказки, гатанки и песни. Пратката в ной-скоро време ще замине за Истанбул, каза председателят на дружеството Кирил Сарджев.

Това е втората родолюбива акция на хасковските тракийци, с която те подкрепят българската общност в града на Босфора. Миналата година там бяха изпратени над 200 тома за деца и възрастни, предимно от български автори.

СРЕЩА НА ВЕТЕРАНИ В СОФИЯ

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

На 31 октомври т.г. в салона на Тракийския дом се състоя среща на ръководството на Софийското дружество „Тракия“ с представители на Клуба на ветераните към дружеството. В началото на срещата председателят на СТДБ Красимир Премянов поздрави ветераните и им пожела успешна и плодотворна дейност през новия творчески съюз.

Председателят на Софийското тракийско дружество Божана Богданова предостави на всеки от присъстващите екземпляр от плана за дейността на дружеството до края на 2016 г. Обсъдени бяха мерки за изпълнение на предвидените в плана мероприятия, както и някои организационни въпроси на Клуба на ветераните.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Светилището Зидана скала

ВЕНЦИСЛАВ СТАЙКОВ

Чит кая, така го знаят местните. В превод означава зидана скала или каменен зид. Не знам как това наименование е достигнало до днешни дни. Но ми направи впечатление, когато превеждах наименованието от български на английски, че зидана скала може да се преведе и като масонски камък. И като си представих цялата картина на това невероятно приказно място и неговото библейско излъчване с всички екстри за най-древната ни история – трапецовидни и овални ниши, олтари, гробници, щерни, места за медитация, скални пазители и какво ли още не, като добавя и неповторимата гледка, си мисля, че няма как духът на Хирам Абиф, този библейски зидар, да не навещава все още тези места.

Радвам се, че в нашия край – Източните Родопи, има много светилища, които не са така лесно достъпни и няма да бъдат скоро комерсиализирани и осквернявани. Такова е и Зидана скала. Достъпът до това светилище е възможен само пеша. Има два подхода към това място. Или да стигнеш до ж.п. спирка Железни врата и оттам по линията пеша до най-дългия въжен мост в България (260 метра) над началото на язовир „Студен кладенец“ към село Лисиците, или да докараш колата до крайните пътища на село Широко поле точно под крепостта Моняк и пак по ж. п. линията да стигнеш до моста. Но гледките при това пътешествие ще запълнят всяко романтично кътче

■ Река Върбица

от съзнанието и ще ни дарят с огромна възхита от Родопска планина и прекрасната ни родина.

Идвал съм неведнъж в това село, познавам се вече с доста хора от Лисиците, приятел съм с тях и това го забелязваха моите спътници, които идваха за пръв път в този район.

Но по-важно е, че всички хора в нашия край, познати и непознати, се отнасят съвсем неспринудено и дружелюбно към всеки турист, решил да посети свещените ни места. Да го упъти и да му даде съвет.

За жалост, както се случва на повечето туристически места в нашия край, и тук няма достатъчно обозначителни табели. На дърво в средата на селото се намират няколко табели, на които са обозначени определени обекти, но даже и те

■ Поглед от върха

■ Медитация

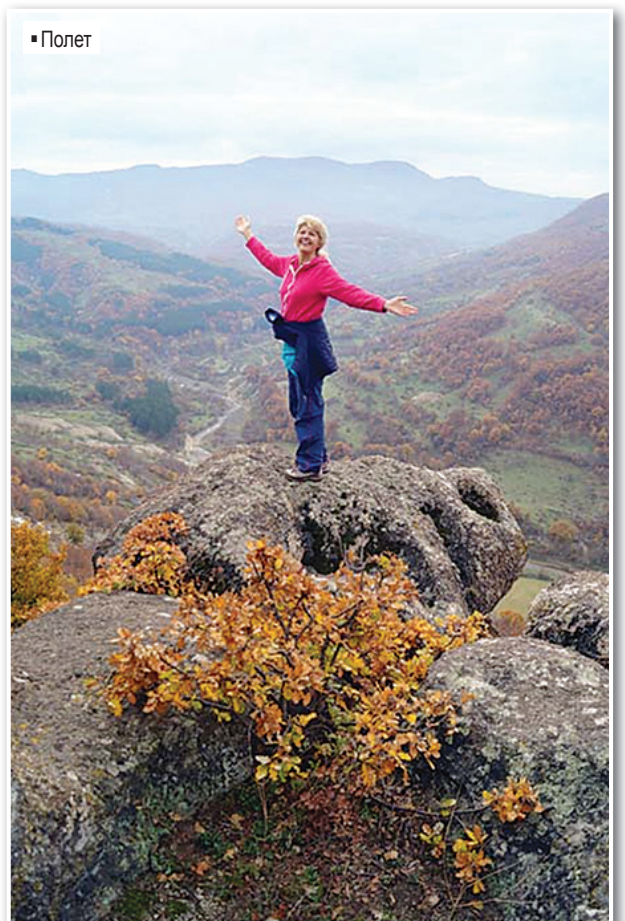
та ни по цялата шир на скалните козирки, защото от всяка от тях се открива неповторима гледка и да не се връщаме обратно, а през пътеки в гората, където най-отгоре на хълма има срутени камъни от крепостни стени да се спуснем по отвесните склонове обратно към селото.

Но какво беше учудването ми от това, че открихме едно съвсем ново за мен място горе в скалите. Там, под една скална козирка, която е трудна за достигане

през влажно време, когато скалите са много хлъзгави и лесно може да се литне в пропастта, имаше уникално място, което не бях виждал никъде по нашите светилища.

Това беше един сякаш богомилски олтар или поточно изсечено място за медитация в скалата, скрито от хорските и даже от орловите погледи, а под него имаше две скални щерни с улеи между тях.

Красиво е да се намиращ над мистичните скални ниши, някои създадени на невероятни места, да надзърташ над гнездата на орлите и да виждаш малките лодчици в реките, които се носят по течението им само като духнеш като някой Бог към водата. (в. „Нов живот“)

■ Полет

■ Докосване до древността

не показват вярната посока. След това дърво табелите изчезват, няма никаква маркировка и лабиринтните пътеки на говедата могат само да те объркат, но не и да те изведат в точната посока. Затова не е чудно, че някои стигат само до въжения мост, други се изкачват до стръмните склонове под светилището и виждат някои неща, но са много малко тези, които се качват върху скалните плочи, откъдето е истинската гледка към реките Арда и Върбица, към крепостите Моняк и Вишеград и към самия град Кърджали.

Реших да преведа група-